

РАЯТ ПОД
КУПОН

ОПИВЪР КОСТОВ

Оливър Костов
РАЯТ ПОД КУПОЛ
I. СТЬЛБИЦАТА
Всички права запазени © 2024

© *Оливър Костов, автор*
© *Дарина Миланова, редактор*
© *Марио Петков, художник на корицата*

Всички права са запазени. Копирането, публикуването или пресъздаването на тази книга или части от нея, както и възпроизвеждането и под каквато и да е друга форма, без писмено съгласие от автора е нарушение на авторските права и се наказва от закона.

I

СТЪЛБИЦАТА

Събуждам се от лек полъх по лицето ми и отварям очи. Над мен червеникавото небе леко изсветлява, докато слънчевият диск се подава предизвикателно над хоризонта. Лежа в гладка като тепсия безбрежна морска шир. Протягам се, изпъвам крака и се изправям в седнало положение. Холограмното изображение на небе, море и изгрев изчезва и аз се оглеждам в металическата повърхност на своето Яйце. Обичам дома си.

Яйцето отчита промените в жизнените ми показатели, указващи моето събуждане, после се разтваря на две половини, повдигайки леко и безшумно металната полусфера над мен. Майка обещава, че когато пораснем, ще ни разкрие тайната на Яйцата. Днес е специален ден и аз съм много развълнуван. С усмивка на лице скачам от Яйцето на металния под. В същия миг чувам механичния глас на Майка:

— Добро утро, Густав! Честит рожден ден! Как спа?

Поглеждам към холограмното изображение, появило се до входната врата на стаята. Майка е висока жена, носи тъмносин костюм и обувки на висок ток. Има прекрасна

Раят под купол

усмивка, макар и холограмна. Казва ни, че когато пораснат, някои от нашите сестри ще приличат на нея.

— Благодаря! Чувствам се чудесно, Майко. Изгревът тази сутрин беше много красив.

Отпирavam се към срещуположния ъгъл на стаята, където се намира банята. Заставам във флуоресциращите кръгли очертания на пода и свалям пижамата си. Душ кабината се спуска от тавана бавно и безшумно и тялото ми се озовава в прозрачна преграда. След секунди хиляди водни струи ме обливат едновременно от всички страни. Майка нарича тази баня портативен хидротангентор. Уверява ни, че някой ден ще знаем как работи и ще можем сами да си моделираме такъв.

След по-малко от минута душът свършва своята работа и водата е заменена от струи топъл въздух. Когато банята се прибира обратно в тавана, вече съм идеално сух. Обръщам се и натискам вградения в стената панел, който активира диспенсъра за дрехи. Металната плоскост се отваря и на закачалката виждам своята тъмносиня, идеално изгладена униформа - риза с копчета и строг панталон с ръбове. Облеклото се допъхва от идеално лъснати ботуши. На раменете на ризата има странни ленти, които Майка нарича „пагони“. Обяснява ни, че тези нашивки имат различна форма и служат като отличителни знаци при възрастните. От лявата страна на гърдите се вижда цветна картинка на синьо-зелена топка. Майка казва, че това е Земята, но отказва да отговаря на повече въпроси по темата.

Докато си обличам униформата, чувам металическия глас на холограмата:

— Днес е много важен ден за теб и за твоите братя и сестри. Пригответи се да получиш отговори на всички въпроси, на които аз и Татко досега отказвахме да отговаряме. Настъпни моментът да узнаеш истината.

— Нямам търпение, Майко!

Оливър Костов

Усещам надигащата се в мен еуфория... Завладява ме толкова бързо, че направо ще изригне през ушите ми. Днес ставам на десет години. Според указанията, които си спомням от изминалите четири години училище, тази дата би трябвало да сложи началото на моето личностно развитие. Какво ли означава това? Искрено се надявам десетият ми рожден ден да отбележи края на суката. Майка и Татко никога не изглеждат отегчени — те несъмнено са заети с интересни неща, които запълват техните безкрайно ангажирани и безсънни часове живот.

Нахлузвам ризата на униформата и хвърлям въпросителен поглед към Майка. Тя отвърща:

— Изглеждаш чудесно с празничната униформа, Густав!

Допирам ръка до контролния плот до вратата и меката зелена светлина ми подсказва, че тя е отключена. След секунда огромният панел в металната стена се отмества нагоре и аз щастливо пристъпвам в коридора на Общежитието. Там цари оживление; всички братя и сестри се събуждат в своите Яйца по едно и също време. Виждам дребничката Лин Дъз да се оглежда в огледалната стена на коридора, кокетно приглеждаща няколко непокорни кичура в идеално сресаната си коса, след което се обръща към мен. Униформата на сестрите ми прилича на моята, но вместо панталон с ръб, те носят плисирана пола до коленете. По крачетата на момичетата от Общежитието се виждат следи от многобройните ни приключения из околните гори; високите треви жулят кожата им, докато се гоним из хълмовете. Отивам при Лин.

— Здравей, Лин. Честит рожден ден!

— Добро утро, Густав! Честит рожден ден и на теб.

Много се вълнувам... това Личностно развитие трябва да е нещо страхотно... нямам търпение да видя Татко.

Майка е навсякъде около нас, усмихваща се от холограмните проектори, наредени на различни места из

Раят под купол

коридорите. Сияйната ѝ усмивка винаги ни носи спокойствие.. Често я виждаме и навън, където има специални места за проектори. Винаги е там, когато някое от децата се чувства несигурно, обидено или просто иска да попита нещо. За разлика от нея, Татко ни посещава изключително рядко. Видяхме го за първи път на училищния проектор, едва когато започнахме обучението си преди четири години. Оттогава го срещаме само на рождените си дни. Може би затова образът му притежава такава магическа притегателност — детските ни умове попиват всяка негова дума. И до днес си спомням първия учебен ден, когато само за половин час ни разкри очарованието на четенето, писането и смятането. Когато речта свърши и холограмният образ изчезна, детското въображение вече придаваше на тези три умения на възрастните легендарни постижения.

— Да — отвръщам аз. — Надявам се, че днешният ден ще сложи край на скуката. От известно време имам чувството, че нещо ми липсва...

— Какво говориш, Густав? Майка и Татко правят всичко възможно да се чувстваме добре, пък и имаме толкова много приятели. Само в нашето Общежитие живеят близо хиляда деца!

— Не знам как да ти го обясня, Лин, но съм сигурен, че Татко ще го направи. Както и да е. Да повървим заедно до Училището?

— Добре, Густав. Дай ръка.

Хващам ръчичката на Лин и продължаваме надолу по спираловидния коридор. Както дисциплинатата, така и тесният коридор, налага децата да се движат по двойки. Приятно ми е да усещам топлата ръка на Лин.

Минаваме покрай десетки метални врати, които се редят от двете ни страни и са подобни на тази на моята стая. Навсякъде царя оживление — тук дете излиза с разкопчана риза и Майка го придумва да се закопчае, там някой от братята ни чака свой приятел, за да продължат заедно надолу по

спиралата. Малко по-нататък съзираме смуглите ухилени физиономии на нашите сестри Седа и Офелия, които, хванати за ръка, подтичват по коридора. В този момент с периферното си зрение виждам Хабиб да се втурва покрай нас. Все бърза нанякъде това дете, а металическият глас на Майка неизменно го преследва, увещавайки го да се успокои. После Хабиб улавя ръката сестра ни Наталия, неговата най-добра приятелка, и забавя крачка, поглеждайки виновно към близката холограма на Майка. Тя му кимва с разбиране.

Въпреки хаоса, който се вихри около всяка врата на безкрайния коридор, във въздуха се усеща всеобщо щастие и вълнение. Подозирам какво се крие зад всяка усмивка или развълнувано лице. Надяваме се, че Майка и Татко ще ни поднесат необикновен подарък за десетия ни рожден ден. Споделям мислите си с Лин:

— Дали Личностното развитие е някакъв нов дял от математиката? Миналия месец учебната програма свърши точно на най-интересното. Видяхме как се завъртат квадратите и триъгълниците, за да се получат кубове и конуси, но винаги съм се чудел какво ще стане, ако се завъртят около другата си ос? Освен това не ми се струва логично да може да се умножава само до хиляда, щом числата са безброй много... Мисля, че тази година ще научим всичко за числата и геометричните фигури...

— Не знам... На мен Личностно развитие ми звучи като нов подход в красноречието... Сещаш ли се как понякога се опитваш да обясниш нещо на някого, но той не те разбира? Според мен, когато станем личностно развити, ще бъдем сигурни, че другите винаги ни разбират. Кой знае, може дори да се научим да спорим с Майка.

— Не съм сигурен. Майка и Татко са възрастни и те винаги ще знаят повече от нас. Помниш ли Ханс? Той не повярва на Майка, когато му казваше, че не може да яде вечеря два пъти...

Раят под купол

— Да, а след като замери с камък холограмния проектор на Майка, никой повече не го видя... Какво ли се е случило с него?

— Няколко дни след като изчезна, попитах Майка за това. Тя каза да не се тревожа и че двамата с Татко са се погрижили за Ханс.

— Значи сега Ханс е щастлив. Може би са му дали неговото Личностно развитие още същата нощ, за да знае кога не е редно да противоречи на Майка.

Докато се придвижваме към изхода на Общежитието, детската врява малко по малко утихва и суматохата отстъпва място на стройна колона от деца по двойки, облечени в строгите сини униформи. Холограмата на Майка дава тон за една песен, която пеем заедно още от първи клас. Обувките ни тропат по металния под на Общежитието в ритъм с песента. Оглушителното „тум-тум-тум“ вдъхва на всеки от нас сигурността на множеството; хиляда деца пеят и маршируват заедно към изхода. Това е моето семейство.

Колоната спира за няколко секунди, изчаквайки порталът да се отвори. Огромните хидравлични лостове отстрани повдигат тежкото съоръжение и портата се плъзва нагоре с пронизващо свистене. През разширяващия се процеп под вратата ние съзираме зеленината на нашия град. Гледката е удивителна - пред входа на общежитието има две внушителни дървета, чиито корони се преплитат, образувайки огромна арка. Излизаме навън под съпровода на песента и отмереният марш, който отеква по металния под, е заменен от бодра крачка по бетонната алея.

Докато вървим, аз вдигам поглед към ясното небе, искрящо в ослепително бяло под лъчите на двете слънца. Денят е прекрасен и не се вижда нито едно облаче. Различавам очертанията на останалите общежития — подобни на нашето метални здания, чиито куполи блестят на слънчевата светлина. Всяко от тях се намира на върха на зелен хълм, от който се спуска алея към града. Майка казва, че те са

Оливър Костов

„самодостатъчни животоосигуряващи структури“ и ни уверява , че един ден ще разберам какво се крие зад това странно наименование.

Във всяко общежитие живеят около хиляда от нашите братя и сестри. Тъй като всички имаме рожден ден днес, в далечината се виждат потоци от деца, които се спускат от върха на всеки хълм, а песни и бодър марш огласят алените. Градът е родното място на нашето Котило.

Центърът на нашия град се състои от множество сгради с различна форма и размери. Някои от тях — като Детската градина, Училището, Трапезарията и Болницата са ни добре познати. Повечето обаче представляват истинска загадка. Когато попитаме Майка и Татко за предназначението на определени сгради, отговорът обикновено е: „Ще разберете, когато достигнете съответната степен личностно развитие.“

Из улиците на града холограмите на Майка следят загрижено тълпата десетгодишни деца. Минаваме покрай четвъртото бетонно здание, извисяващо се на стотина метра над нас. На картата на града, която всички деца имат, тази сграда е обозначена като Архива. Макар да не сме сигурни какво има вътре, Майка често казва, че това е сърцето на нашия град. Често си фантазираме за страхотните неща, които ни чакат вътре. Сигурен съм, че там ще открия закрито стрелбище с холограми или огромен склад за сладолед. Лин е убедена, че сградата представлява фабрика за кукли.

Пеейки нашия химн, отминаваме нататък. Съзираме Детската градина — огромна кръгла сграда, която посещавахме всеки ден, преди да започнем училище. Много обичах това място — оттук започват всичките ми съзнателни спомени. Откакто започнахме училище, нямаме групови занятия вътре, но за сметка на това сградата е достъпна за всички деца. От време на време идваме с приятели да се посмеем и да си припомним старите игри, макар че не съм влизал от повече от половин година. Напоследък

Раят под купол

математиката е обсебила мислите ми и дори не се сещам за онези времена.

Близо до Детската градина се намира Училището - моето любимо място. Знанията, които Майка и Татко ни предават са изумителни - цифри, геометрични фигури, планетарни холограми... Изпадам във възторг всеки път, когато започваме нов раздел. Искам да науча повече — светът е толкова интересен! Дори малко съжалявам за момента, в който ще знам всичко и няма да има какво повече да науча — сигурен съм, че това време ще дойде. Веднъж споделих с Майка своите опасения. Тя ме успокои:

— Густав, знанията са безгранични. Аз ти обещавам, че няма да успееш да научиш всичко и винаги ще има още нещо, което да представлява интерес за теб. Освен това, твоята любознателност е показателна за бъдещите ти възможности като Гражданин. С Татко имаме големи планове за теб!

Не знам какви са тези планове и не ме интересува. Стереометрията крие достатъчно тайни, които чакат да ги разкрия. Майка и Татко ще говорят с мен, когато решат.

Самото Училище представлява кръгла сграда, подобна на Детската градина, но много по-голяма. Изградена е от стъкло, което пропуска слънчевите лъчи и създава впечатление, че сме на открито. Огромният сферичен обем е разделен на десет сектора — като парчета пица, в които са подредени чиновите на учениците. Децата от едно и също общежитие учат заедно в един сектор.

В центъра на Училището има голям проектор, на който холограмата на Майка преподава уроците. Още си спомням магията на куба, разкрита ми от проектора — необикновеният начин да погледнеш един квадрат в дълбочина.

Хванати за ръка, двамата с Лин влизаме в сградата. Там я пускам, за да отида до своя чин.

Класната стая е леко наклонена към центъра, а чиновите са подредени в концентрични кръгове около него.

Всяко дете има отлична видимост към централната холограма. Чиновете са подредени на около метър разстояние един от друг — по този начин залата за десет хиляди деца изглежда просторна и никога не се създава усещане за тъпна и хаос. А и никак не е лесно да си говориш с дете на цял метър от теб под зоркия поглед на Майка. Дисциплината е от първостепенна важност в откритото пространство, тъй като всяка шега или закачка, която се дочува от определен сектор, бързо се разлива из цялата зала и само след няколко минути учениците се заливат от смях и губят концентрация. В тези моменти урокът просто се прекъсва, докато се успокоим. Никога не ни се карат заради изблиците на смях, породени от някоя дяволия — Майка казва, че хуморът е почти толкова важен, колкото знанията. В някои случаи, ако забележи задрямали от скука деца, дори Майка пуска по някоя и друга шега.

Преподаването се извършва по хибриден групово-индивидуален модел, както ни бе обяснил Татко. Това означава, че винаги имаме достъп до две холограми — големия проектор в центъра на залата и малък холограмен проектор на чина. Следим прогреса на урока на централния образ, а малкият служи като личен асистент, на когото всеки може да задава въпроси или да разучи сам даден детайл. Освен това малкият проектор помага за следенето на дисциплината, като прави забележки на децата, когато прекаляват с шегите и лиготията.

Чинът ми се намира на тридесет и петти ред, сектор юг. Секторът искри в оранжев цвят. Всеки от четирите сектора е оцветен в различен цвят, защото така е по-лесно и забавно за децата. Ние сме оранжевите тигри.

Настанявам се на мястото си в добро настроение. Интересното е, че височината на чина никога не се променя спрямо моя ръст. Преди три години, когато влязох в училище, чинът ми стигаше малко под гърдите. Сега е също толкова висок, макар че съм пораснал с поне петнадесет сантиметра.

Раят под купол

Когато го разгледам, разбирам защо — изглежда, Майка променя височината на чина чрез телескопични крачета, така че плотът да ми е удобен.

Масата представлява умна дъска с размери около метър на шейсет сантиметра. В горния ляв ъгъл се намира личният холограмен проектор с образа на Майка — нашият постоянен спътник в образователните приключения. Тя е винаги готова да поясни някой детайл или да отговори на въпросите ми. Останалата част от масата представлява интерактивен панел, върху който пиша с електронна химикалка, рисувам с електронна четка или натискам виртуални бутони с пръсти. Съдържанието се определя от предмета, който уча в момента. В долния десен ъгъл има малък зелен бутон с изобразено върху него столче. Когато го натисна, столът безшумно се появява на точното място зад мен, така че да продължа със занятията седнал. Позволено е да седим на стол не повече от тридесет минути на всеки час. Майка твърди, че повече време, прекарано в седнало положение, може да нанесе невъзвратими щети на гръбначния стълб. Все още не съм сигурен какво е това, но в часовете по наука миналата година бегло се спомена, че става дума за важен орган, който съществува при всички деца. След изтичане на тридесетте минути стол-бутонът започва да мига в червено — сигнал, че имам десет секунди да се изправа. След това столът се прибира в пода.

В предната част на чина има мобилен плот, който понякога взимаме извън училище. Представлява таблет с размери десет на двадесет сантиметра, но при нужда се разгъва до двоен или четворен размер. Всъщност това е умалено копие на чина за домашни и извънкласни работи.

Но стига толкова за Училището — след три години тук вече знам как работи всяко нещо и защо. Време е за първия учебен час.

Оливър Костов

Точно в 8:30 ч. звуков сигнал известява началото. Всички отправяме нетърпеливи погледи към центъра на залата. След секунди се появява образът на Татко. Всички деца усещат прилив на адреналин и радост. Толкова рядко виждаме Татко!

Образът на Татко заслужава кратко описание. Той е облечен със синьо-сива униформа, състояща се от риза с копчета, ниска яка и панталон с ръбове. Носи пагони с пет звезди, с които раменете му изглеждат огромни. Както и при нашите униформи, панталоните захлупват черни ботуши. Татко няма коса и главата му прилича на яйце. Има внимателен и целеустремен поглед и едва загатната усмивка. Изражението му ни кара да се чувстваме горди от всичко постигнато, но същевременно да оставаме нащрек. Последствията от разочарованието на Татко не са приятни. Татко започва да говори:

— Здравейте, деца мои!

В залата се надига детска глъч. По чиновете грезят усмивки, когато всички отвърщаме в хор:

— Здравей, Татко!

— Деца! Днес имаме специален повод. Нека ви поздравя за вашия рожден ден! На тази дата, точно преди десет години, двамата с Майка ви наблюдавахме финалните етапи от вашето раждане. Само за часове сградата на Родилния дом се изпълни с бебешки креватчета. Десет хиляди мъничета поеха дъх и изплакаха за първи път. С огромна радост и надежда двамата с Майка отгледахме плачещите бебета, които поставиха началото на нашето Котило и вдъхнаха смисъл на живота ни като родители. Страхотни сте!

Чуват се одобрителни възгласи.

— Пожелавам на всеки от вас да се развива като личност според собствените си разбирания. Има само една граница на вашите амбиции и това са вашите мечти. Можете да постигнете всичко, стига да го желаете достатъчно силно.

Сред децата избухват въодушевени крясъци. Учениците по съседните чинове се поздравяват, прегръщат и

Раят под купол

целуват. Татко знае как да ни накара да се чувстваме специални.

— Както добре знаете, днес започва процесът на вашето личностно развитие. Чували сте това понятие хиляди пъти, но дали знаете какво означава? Сигурен, съм, че имате своите подозрения. Някои са близо до истината, други - не толкова... Но това не е фатално. Важното е личностното развитие да бъде част от вашия жизнен инстинкт, когато след седем години напуснете тази сграда. Дълбокото познаване на принципите на функциониране на обществото ще бъде наш основен приоритет по време на следващите уроци. Всеки един от вас трябва да усвои основните аспекти на общественния строй, които ще определят мястото ви в него. Личностното развитие ще ви покаже ключовите рамки на управление на Котилото, след което ще ви насочи към идеи за оптимизация. Тези рамки съществуват, за да открият постиженията в конкретна дисциплина и да насочат заинтересованите към начини за усъвършенстване. Утвърдените стандарти днес могат да се превърнат в лоша практика утре. Промяната е неделима част от прогреса. Постигайки подходяща степен на личностно развитие, вие ще можете да я управлявате. И така... готови ли сте за първия урок?

— Дааа! — разнасят се виковете от всички страни.

— Социумът е система, която включва всички членове на дадена група или общество, както и връзките и взаимодействията между тях. Членовете на нашето Котило сте вие - братя и сестри с различни генетични характеристики, които обуславят вашия индивидуален път на развитие. От вас зависи успеха на Котилото като самостоятелна човешка колониална единица. Всяко едно дете определя Социума. И Социумът моделира всеки свой член. Личностното развитие е наука за това как да извлечете възможно най-много от обществото през своя живот, като същевременно допринасяте за него, давайки най-доброто от себе си.

Оливър Костов

От съседните чинове долита възторжен брътвеж. Децата тихо задават въпроси на малката холограма. Аз самият съм изненадан и леко разочарован; вместо поредната тайна на физиката, която да отговори на много въпроси, ние получаваме... социална наука? Защо е толкова важно да знаем как функционира обществото? Та нали нещата просто се случват - всеки един от братята и сестрите ми има свои интереси и място, което, предполагам, означава, че системата от урока е почти съвършена и посвещаването на седем години от живота ни на тази тема ми се струва прекалено... Решавам да не задавам въпрос, макар че малката холограма на Татко ме гледа с очакване. Първо, аз имам огромно доверие на Татко и щом той казва, че нещо е важно, значи е така. Второ - установил съм, че повечето въпроси получават отговор в течение на урока. Задаването на първосигнални въпроси само ме обърква и ми пречи да осмисля отговорите правилно. Затова се усмихвам и се подготвям да слушам голямата холограма.

— Обществото, в което живеете сега, ще навлезе в интересна динамика през следващите етапи на живота ви. Към този момент с Майка се грижим за десет хиляди прекрасни деца, които получават всичко необходимо и са насърчавани да развиват всячески своите интереси. Различният манталитет на всеки от вас ни позволява да нанесем основните щрихи на Социума - сложната система, на която ние с Майка положихме основите през изминалите десет години. Ще продължим да ви помагаме с изграждането и усъвършенстването на обществото на Котилото. През следващите седем години вие неусетно ще се превърнете от анонимни участници в Социума в негови архитекти и основна двигателна сила.

Залата онемява. Мнозина от децата се взират уплашено в малката холограма, чудейки се какъв въпрос да зададат. Някои вече усещат в себе си огромната сила на тези думи и леко се усмихват, нетърпеливи да се превърнат в архитекти. А пък аз малко по малко започвам да осъзнавам

Раят под купол

значението на личностното развитие и съм доволен, че не съм задал елементарен въпрос на Татко по-рано, който само би разкрил моята незрялост и нетърпение.

— Двамата с Майка имаме високи очаквания към вашето личностно развитие. Очаквайте по-малко компромиси от наша страна за претрупан доклад, неразбран урок и липса на интерес в избраната от вас област. Въз основа на вашите постижения вие ще заемете полагащото ви се място в обществената стълбица. Ще търсим индивидуален подход да мотивираме всеки от вас, но ви предупреждавам, че в края на учебния курс мотивацията ще бъде ваш личен ангажимент.

Виждам много усмихнати лица. Всеки си представя, че лесно ще се мотивира с допълнителен сладолед след написаното домашно. Тук-там забелязвам мрачни и замислени изражения. Може би и моето е такова — започвам да осъзнавам цялата тежест на отговорността, която Майка и Татко ще изискват от нас, след като завършим училище. Чувството за огромен товар върху плещите ми се засилва...

— Надявам се, че някои от вас вече схващат значението на материята, за която ви говоря днес. А сега нека леко да променим гледната точка и да се фокусираме върху същността на Социума. Той представлява обществената структура, която определя начина на функциониране и жизнеспособността на нашето Котило. Древните ни предци от планетата Земя, чийто образ носите на униформите си, са разкривали тайните на обществото в продължение на хиляди години и стотици поколения. Особеното е, че те не са имали Родители, поне не и в смисъла на понятието, което използваме днес. Да, древните хора са били сираци пред лицето на науката и прогреса. Не е имало кой да помогне на децата им. Представата за смисъла на живота, която биологичните родители са имали, често не е била по-добра от тази на техните деца. Съответно и възможностите да повлияят на децата си са били силно ограничени. В началото на човешката цивилизация никой не е знаел какво

Оливър Костов

представява обществото и каква е ролята му в него. Обществата се развиват хаотично - на принципа на пробата и грешката. Както всички добре знаем, този подход предполага множество грешки.

В залата вече не се виждат усмихнати лица. Всички деца си представят малките сираци от Земята, които не знаят какво правят там...

— Грешките, които земните хора допускат по пътя на общественото развитие, са хиляди, като тежките последици от някои от тях причинили травми на поколения наред. Природните науки се развиват успоредно със социалните, но поради по-високата им еволюционна стойност, винаги ги изпреварват. Откриване на нови суровини, начини за придвижване и средства за извършване на работа води до постоянни сътресения в структурата на обществото. Може да се каже, че техническият напредък е основна причина за развитието му. Всяка социална система е пряка функция на съответния етап от техническото развитие. Можете да си представите, че демокрацията би била трудна за поддържане в родово-общинния строй на лов и събирателство. Също така капитализмът и трудовите пазари от края на XX век биха изглеждали нелепо от гледна точка на изцяло автоматизираното посттехническо общество от XXII век...

Погледите на децата се изгълват с неразбиране, а малките холограми получават стотици въпроси само за няколко секунди. Никога преди не бяхме чували за демокрация и капитализъм. Това навярно са имажинерни фигури от петото измерение! Страхотно! Татко вероятно очаква подобна реакция, тъй като авторитетно вдига ръка. Всички деца маъкват и отново насочват вниманието си към него.

— Не обръщайте голямо внимание на конкретните термини. Те не са особено важни, но ако проявявате интерес, от днес базата данни по древни социални науки е достъпна за

Раят под купол

всички. Ще имате възможност да проверите всеки детайл, който пожелаете. Демокрацията и капитализмът са били важни състояния на Социума на старата земя и плод на техническия прогрес.

Както и очаквах, за да отговоря на въпроса си, трябва просто да изчакам. Може би умението да задаваш въпроси в правилния момент е важно за личностното развитие.

— В цялото развитие на човечеството на старата Земя има само една епоха, която е ключова и държим да я познавате много добре, без значение от вашите интереси или ниво на стълбицата. Съществували са десетки епохи. Много от тях изглеждат и биват наричани от съвременниците си революционни. Такива са индустриалната революция, Великата буржоазна революция и други, но човешкият живот по своята същност остава до голяма степен непроменен. Продължителността на живота нараства, увеличават се забавленията и удоволствията, а интензитетът на *работата* намалява.

Татко умишлено набляга на думата *работа*. Почти всички криво-ляво я записват на работния си плот. Някои дебело я подчертават. Гласът на Татко издава, че това е ключов термин. Изглежда, ни предстои да разберем какво означава *работа*.

— Сигурно всички си задавате въпроса — какво е *работа*? И с право. Това е изключително важен и комплексен термин. През по-голямата част от историята на Земята *работата* е била единствената цел на всеки човек. Хората са определяли качеството на живот на индивидите според количеството и вида *работа*, които са извършвали. Дадено количество *работа* се е използвало като разменна монета. Всички дейности на хората всъщност са представлявали някаква *работа*. Този тип организация на обществото започва още при първите цивилизации, когато мярката за могъществото на една цивилизация е била капацитетът за извършване на *работа* от всички индивиди в тогавашното

общество. В ранните прединформационни общества *работата* е била свързана пряко с добива на ресурси, необходими за оцеляването на индивида и обществото. За яснота ще я наричаме ръчна *работа*. В късните етапи на постиндустриалната епоха, по време на прехода към информационно общество се появява и развива различен тип *работа*, който не е свързан пряко с добив, производство или поддръжка на обществените блага. Нека я наречем умствена *работа*. Заетите с тази *работа* индивиди показват, че ръчната *работа* подлежи на механизация и автоматизация. Автоматичните системи за добив и производство са способни на много по-висока производителност от заетите в същия отрасъл хора, които работят с ръцете си. Както може би се досещате, това прави физическата *работа* практически ненужна. Огромна част от членовете на обществото се оказват маргинализирани, защото *остават без работа*.

Хората остават без работа — Татко казва тези думи с известна доза драматизъм. Първоначално не разбирам защо — от описанието на тази работа разбирам, че нито аз, нито моите братя и сестри някога са я практикували. Не сме усетили липсата на *работа*... Тогава защо Древните са се *маргинализи* каквото-и-да-е-това?

— Отхвърлянето на безработните от страна на обществото се случва поради дълбоко вкоренената през поколения наред взаимовръзка между *работата* и смисъла на живота. Цели обществени групи изведнъж губят своя смисъл. Отпадането на необходимостта от физически труд повлиява на приоритетите при отглеждането и възпитанието на децата чак две-три поколения по-късно. И както обикновено се случва при сериозни сътресения в ценностната система, това предизвиква непозната по своя мащаб революция. Тя засяга всеки човек и повдига много въпроси. Представете си, че утре се появи друг родител и ви каже, че Майка и Татко не съществуват? Как бихте реагирали?

Раят под купол

Из залата се разнасят разтревожени възгласи и сподавени въздишки. Думите на Татко постигат целта си, всички са дълбоко потресени.

— А помните ли, че техническият прогрес винаги изпреварва обществения? Когато Революцията на труда се разразила над цялата планета, хората вече разполагали с необходимите технически средства за унищожение. С едно натискане на копче или елементарна гласова команда даден индивид можел да унищожи друг индивид, техническо средство, група от индивиди или цели общества. Властта през този период била нестабилна и за кратко време преминавала през ръцете на множество радикални организации и хора. Радикалните единици се опитвали да спрат революцията с всякакви средства — убийства, войни, унищожение на машини и имущество. В най-добрия случай те успявали само да я забавят. Трябва да споменем, че поради огромната мощ на средствата за масово унищожаване, човечеството на няколко пъти било на косъм да се погуби. Но след няколко поколения хората се приспособили към реалност без физически труд. Една определена част от населението се занимавала само и единствено с умствена *работа*. Останалите хора не работели, но имали възможност да ползват богатата на обществото чрез сложна иновативна система за възнаграждение, известна като Унифициран доход по заслуги. Идеята била елементарна — човек може да бъде член на обществото при едно условие — да не му вреди. Оттам нататък възможностите се увеличават спрямо заслугите, които индивидът и извършваната от него умствена *работа* има към обществото. Настъпването на тази епоха слага край на трудовата революция.

Докато Татко обяснява за трудовата революция, голямата холограма се смалява и проекторът ни показва кадри от един различен свят. Огромни и тежки машини преминават през поляна с висока жълта трева и сякаш я поглъщат в търбуха си. Опашки от отчаяни хора с вехти дрехи чакат за

купичка супа. Конусовиден предмет с малки крила в задната си част излита от дупка в земята, издига се над планетата и пада обратно, оставяйки след себе си огромна гъба. Всички обществения в радиус от километри са изравнени със земята. През тялото ми преминава лек спазъм на уплаха. Следващите кадри показват тъпци от хора, които носят хубави дрехи и изглеждат доволни. Блъскат се пред някакви маси, отрупани с всевъзможни лъскави предмети. Над главите на тъпцата се виждат големи светещи надписи.

— При поколенията, израснали след трудовата революция, се наблюдавали няколко тенденции. Първо, вроденото чувство за конкуренция и желанието на хората да притежават още повече довеждат до постепенно, но стабилно увеличаване на заетите с умствена *работа*. Все пак това е бил единственият начин човек да изживее живота си с повече стойност. Междувременно става ясно, че елементарната поддръжка на някои машини и системи все още зависи от човешкия фактор и това прозрение довежда до нова категория труд — автоматичната поддръжка. Заетите в нея могат да разчитат на малък, но постоянен бонус върху своя унифициран доход, без да е необходимо да преминават през дългогодишната учебна подготовка за умствена *работа*.

Сега на кадрите се вижда голяма светла зала, в която щъкат хора в бели униформи. Някои разговарят по двойки, други държат странен на вид таблет и щъкат по него. В средата на залата има цилиндрична платформа, над която се спуска друг напълно идентичен цилиндър. Между двата цилиндъра се вижда холограма с двойната ДНК спирала. В единия ъгъл на залата група хора с черни униформи са изправени пред огромни панели за разширена реалност и извършват странни движения върху интерактивните дисплеи.

Татко продължава своя разказ:

— Междувременно се развива още една категория труд, която преди това е била част от умствената *работа*, но няколко интересни парадокса налагат нейното отделяне.

Раят под купол

Първо възниква необходимост от структуриране на всеки проект и развойна дейност. Заетите в този сектор работели в екипи с различни размери, като йерархията в даден екип е била правопропорционална на размера му. Големите екипи, работещи с много ресурси и хиляди хора, наложили сложна управленска структура за планиране и разпределяне на отговорностите. Естествено, управленските функции били отговорност на по-старшите и опитни членове на екипа. Всеки член е имал възможност да се издига в йерархията, като на всяко следващо стъпало получава повече задачи и по-високо обществено възнаграждение. Този модел е функционирал до момента, в който един научен труд не е доказал със статистически примери следните парадокси:

Често след изкачване по йерархичната стълбица ефективността на индивида намалява. Допълнителните придобивки не са достатъчни, за да компенсират новите отговорности и задачи. При определени позиции тази негативна тенденция често застрашава или поне забавя чувствително цели проекти.

Въпреки това са документирани стотици примери, при които новобранци, попаднали на по-високо йерархично стъпало, допринасят значително за производителността на целия екип.

Това проучване поставя началото на трети вид труд, достъпен за хората в пост - информационната епоха — наричаме го *работа* на управленски постове.

Проекторът показва нови кадри от същата зала с хората в бели униформи. Този път между тях се движат двама души, облечени в черни дрехи и без таблети, които говорят с онези в бяло. Трети мъж в черен костюм стои на платформа и замислено гледа към хората долу. Малки летящи машини сноват из залата и асемблират нещо в центъра.

— Оказва се, че хората на управленски постове трябва да притежават съвсем различни качества, за да бъдат успешни лидери и да ръководят екипите си така, че да

показват оптимална производителност. Въпреки че през цялото развитие на човечеството е съществувала обществена прослойка, която е управлявала останалите индивиди, никой не е гледал на нея като на отделна професия. Тези хора обикновено попадали на тази длъжност благодарение на своите заслуги, по наследствена линия или напълно случайно. При древните е била широко застъпена идеята, че заетите с управление всъщност не работят. Именно поради тази причина квалификацията за управление често е била пренебрегвана и тези индивиди не са развивали качествата си.

През проектора преминават последователно няколко кадъра. Първият е на човек в тъмнозелена униформа с пагони, стоящ на сред разкопана земя. Той държи пред очите си предмет, за който по-късно научих, че се нарича бинокъл. По едно време дясната му ръка пуска бинокъла и се издига право нагоре, свита в юмрук. Вижда се, че той крещи нещо. След секунди други хора със зелени униформи и продълговати предмети, подобни на метални пръчки с проблясващи върхове, в ръце изникват от разкопаната земя. Човекът с пагоните бавно сваля свитата си в юмрук ръка и посочва напред към хоризонта. Без да чуваме никакъв звук, всички изведнъж осъзнаваме, че мъжете от проекцията викат нещо. Сетне всички, без човека с пагоните, се втурват напред към хоризонта, размахващи пръчките пред очите си...

Следващите кадри показват мъж с тъмнокафява униформа и странна блестяща диадема в косата. Той крачи със сериозно изражение по пишно украсен коридор с множество картини по стените. Стъпва леко и грациозно върху под, застлан с червено сукно, което по странен начин подхожда на униформата. Пагоните падат с ресни върху раменете му, а върху тях са изобразени големи сини звезди. На гърдите му има множество закачени метални значки, които Древните наричали ордени. На метри от него, облечени в бели искрящи униформи, с подредена маршова стъпка крачат двама мъже, които приличат на братя с еднакви униформи.

Раят под купол

Носят пръчки, които завършват с тънка блестяща метална тръба. След секунди тримата мъже стигат до огромен портал, който се разтваря пред тях. Те преминават през него и излизат на красив балкон, който гледа към голям град с много сгради. Под балкона се виждат хиляди хора, които прехласнато наблюдават мъжа със златната диадема. Когато приближава парапета на балкона, човекът с ордените помахва с приветлива усмивка на тълпата...

Последното видео, илюстриращо състоянието на управленската професия през древността, представлява жена с прибрана на кок коса, облечена в бяла риза и сива униформа, която завършва със строга пола и обувки на висок ток. Седнала е зад голям кафяв чин и говори разпалено по някакъв инфодисплей. Внезапно става от стола си и се приближава до прозореца зад бюрото. Заглежда се замислено навън в огромните металически сгради и светещите реклами. Долу, на стотици метри под прозореца, се виждат множество парени машинки, които се движат бавно. Тя се обръща внимателно и натиска нещо на инфодисплея. След секунди в стаята влиза друга жена с поднос, на който има чаша и бутилка. Остава подноса на бюрото и напуска помещението. Жената с кока сишва в чашата жълтеникавата течност от бутилката, отпива една глътка и отново насочва вниманието си към инфодисплея. С няколко движения тя извиква още два инфодисплея, въздиша уморено и с нови сили започва да рещи на един от тях...

— Както виждате от показаните кадри, дори преди управленската професия да бъде обособена като отделна категория труд, хората са се нуждаели от лидери. Те се появяват естествено и винаги когато дадена ситуация е изисквала организация, някой от членовете на екипа, с благословията на останалите, е слагал на главата си управленска шапка и е имал правото да разполага с резултатите от тяхната работа. Така се заражда структурата на властта, стара почти колкото човешката цивилизация, за която

имаме писмени сведения. Естественото изкачване по йерархичната стълбица е било адекватно решение във времената на физически труд, когато експертизата се е развивала след продължително извършване на едни и същи обикновени действия. Работникът, който е изграждал пътища цял живот, лесно би могъл да стане лидер на група начинаещи работници.

На големия проектор се виждат хора с бели ризи, тиранти и странни шапки, които нанасят удари по метални релси с огромни чукове. Групата от десетина души работи методично под силното слънце, а човек, яхнал голямо четирикрако животно ръкомаха и креци отстриани. Тази сцена ми прави силно впечатление и веднага проверявам каква е тази дейност. Оказва се, че по този начин през XIX век древните са поставяли релсите за транспортна машина, наречена влак.

— След трудовата революция, когато вече били изяснени парадоксите, свързани с критериите за избор на ръководни кадри, екип от сектора на интелектуалната работа поставя началото на наука за управление като път за професионално развитие на човека. Оказва се, че необходимите качества за добрия управленски кадър са строго определени и трябва да бъдат установени, идентифицирани и надградени чрез специфичен образователен курс, който не отстъпва по обем и сложност на повечето дисциплини в областта на интелектуалния труд. Счита се, че добрите специалисти трябва да имат основни познания по всички умствени дисциплини и че прекомерното концентриране в дадено направление е по-скоро вредно. Особено внимание се отделя на психологията на индивида и групите индивиди. Само едно поколение след успешното внедряване на специално квалифицирани управленски кадри, всички сектори на научно-развойната дейност бележат огромен прогрес. Фундаментални открития във всички сектори позволяват на хората да направят скок към ново еволюционното стъпало.

Раят под купол

Докато гледам в захлас към проектора, там се появяват следните кадри: човек с блага усмивка, заобиколен от десетки хора, седи край празнична маса, на която има торта. Върху нея са подредени свещи с формата на цифри, които отбелязват 105-тата му годишнина. А човекът не изглежда много по-стар от Татко.

Вторият кадър показва ракета, която се рее в космоса над Земята. Изведнъж от едната ѝ страна лумва ослепителна светлина, която постепенно посинява, докато ракетата се отдалечава с висока скорост.

Третият кадър ни води към някакво човешко поселище върху чужда планета. Под прозрачен купол като този над нашето Котило, но значително по-малък, се виждат няколко метални ниски сгради. Хора със странни униформи се движат между тях. Извън купола планетата представлява сива пустиня, покрита с кратери. Впоследствие разбирам, че това е Луната — естествен спътник на Земята и първа стъпка от междузвездното пътешествие на хората.

— Технологичният напредък е особено ярко развит в областта на автоматизацията и роботиката. Отделните автоматични устройства, които в продължение на столетия извършват определена дейност в помощ на хората, се консолидират в комплексни системи от полуавтономен изкуствен интелект за управление на цели отрасли и дейности от човешкия живот. Сигурно вече се досещате за една такава система, с която си взаимодействате всеки ден...

Многозначителната пауза е посрещната от развълнуван шепот. Години наред чакаме да научим повече по тази тема. На мен отдавна ми е ясно, че нашите Родители не са и никога не са били хора, но сега затаям дъх, за да чуя тайната на Татко...

— Да, правилно отгатнахте. Двамата с Майка сме типичен пример за система, която контролира всеки аспект от съществуването на нашето Котило - от момента на неговото създаване, през изграждането на материалната база и

животоосигурителните системи, до вашето раждане и отглеждане.

На големия проектор се появява поредната визуализация. Голяма ракета лети към сива планета. След като навализа в атмосферата, той забавя скорост с помощта на вертикални векторни двигатели и плавно каца. От него излизат множество малки машини с верижно задвижване, които започват тераформиране. В този момент записът се забързва. За секунди малките машини построяват познатите ни сгради — виждам Училището, Архива, Болницата. Сетне сглобяват купола, под който живеем. Скоро пространството между сградите постепенно се обагря в зелено, от почвата поникват дървета, а наоколо се виждат тучни ливади. Записът се връща към нормална скорост и на фокус е сградата на Родилното отделение. Там холограмата на Майка усмихнато гледа бебешките креватчета, в които сладко спят десет хиляди дребосъци...

— Ние, вашите Родители, сме способни да осигурим безпроблемно съществуване на една колониална единица за поколения напред до изчерпването на жизнените ресурси, с които космическото тяло-приемник разполага.

Тези думи свързват точиците в моите мисли и най-накрая успявам да разбера как Майка и Татко винаги се намират там, където са нужни. Майка е способна да успокоява Мариета, която се притеснява за изпита на следващия ден с нежни думи, докато в същото време строго мъмри Лао Фъ, защото рита металния фундамент на един от градските холограмни проектори. Майка е вездесъца, защото може да бъде на десет хиляди места едновременно... И в този миг ми хрумва една малко притеснителна мисъл... Защо нашите Родители имат нужда от нас? Те са самостоятелни и могъщи... В главата ми изплува неясен отговор на този въпрос. Спомням си дефиницията на Татко за сложните автоматични системи, която започва с думата ПОЛУавтономен... Отговорът се крие някъде там... Няма смисъл да задавам въпроса си веднага...

Раят под купол

Просто пиша „ПОЛУАВТОНОМЕН“ на чина с електронната химикалка и ограждам ПОЛУ с кръгче. Малката холограма на Татко доволно поглежда записките ми, но не казва нищо.

— Да се върнем на историята за нашите земни предци. Консолидирането на технологията в сложни системи, натоварени с изпълнението на все по-трудни задачи е довело до практическото участие на изкуствения интелект в някои умствени дейности. Комбинирането на човешката интуиция с машинната логика е позволило на хората на достигнат апогея на своето развитие на Земята. Били модулирани стотици варианти за бъдещето на човечеството и всички те се основавали на една константа — ограничените материални ресурси на Земята и впоследствие - на нейната звездната система.

На проектора отново се вижда залата с хората, облечени в черни и бели униформи. Наведените над монитора мъже странно размахват ръце. На голям екран се мъдри графика, която показва постепенно намаляващи стойности. А отстрани се намира друг по-малък монитор, на който холограма, странно приличаща на Татко, говори с човек в бяла униформа.

— Въпреки че потенциалната енергия в Слънчевата система е била в огромно количество, тя започнала да се изчерпва. Тогава определени богати хора стартират проекта „Бъдеце“ и това е последното сведение за Земното минало, с което разполагаме. Искам да помислите и да отговорите на въпроса: Защо се получава така?

На големия проектор се появяват най-различни отговори:

— След апогея на Земята не се е случило нищо интересно.

— Хората изчезват след изчерпването на ресурсите.

— Поради конфликт между земните хора и техните Родители, планетата неволно е била унищожена.

Оливър Костов

Докато чета отговорите на другите, също решавам да споделя своята идея. Пиша думите на таблета и след секунда отговорът ми се появява на централния проектор, изписан с големи яркочервени букви:

— Зародишът на нашето Котило се е отделил от Земята и в този момент сме прекъснали връзка.

Чувам гласа на Татко:

— Браво, Густав! Ти позна или може би е по-правилно да кажа - успя да направиш коректно дедуктивно заключение от известните ти факти. Напомняне за всички — логическото мислене и правилните причинно-следствени връзки помагат при намирането на решение на всякакви неизвестни.

Малката фигурка на Татко на моя чин се усмихва топло и окуражително. Той вдига ръце и над тях се материализира малка холограмна звезда, подобна на тази на пагоните му. С леко движение Татко я изпраща към дисплея на моя чин и звездата се завърта, преди да се приземи в горния десен ъгъл. Получавам първата си отлична оценка по Личностно развитие! По лицето ми се разлива силна руменина, а гордата ми усмивка навярно се вижда от космоса... Нужни са ми няколко секунди, за да се успокоя и да се съсредоточа в урока.

— ... разбрахте, Зародишът на нашето Котило се е отделил от Земята цивилизация преди дълъг период от време, който трудно може да бъде точно определен. Може би са минали около сто хиляди години от момента, в който Зародишът е излетял от Слънчевата система. Но това всъщност няма значение. За този период Слънцето сигурно се е превърнало в Червено джудже и вече не е било в състояние да поддържа живота в системата, поне не и по начина, на който Древните са разчитали.

Докато Татко говори, на проектора се появява визуализация на нещо, за което разбирам, че е Слънчевата система. Основната звезда свети все по-ярко, докато изведнъж

Раят под купол

размерът ѝ се разширява, превръщайки се в ослепителна светлина, която поглъща близката планета. Всички в залата ахваме и оставаме с увиснали ченета. След това звездата започва да се свива, достига първоначалния си размер и продължава да се смалява. След десет секунди от нея остава почти незабележима червена точица

В редиците се надига уплашено шушукане. Татко току-що ни бе разкрил тайната на нашия произход, съвсем между другото. И сега се оказва, че предците ни са изчезнали и ние никога няма да разберем какво се е случило с тях. Това не е честно...

— Успокойте се, деца! Фактът, че нямаме сведения от Слънчевата система след заминаването, не означава, че нещо лошо се е случило на хората там. За да ви разведрия, ще предложа няколко теории, основаващи се на историческите сведения. Какво ли се е случило с хората от Земята? В хода на времето хората са доказали, че човешкият вид е изключително резистентен при най-различни кризи. Вероятността една умираща звезда да угаси искрата на човечеството, особено предвид технологичния напредък от времето на излитането на Зародиша, е минимална. Хората са имали предостатъчно време да избягат от Слънчевата система и да тераформират планета в друга звездна система. Или пък са слезли под земната мантия, за да продължат да развиват цивилизацията без помощта на звездната енергия. А може би са постигнали сингулярност и са преустановили живота си в третото измерение. Възможно е и да са пуснали още хиляди Зародиши към далечните кътчета на Вселената... Или всички варианти наведнъж!

Татко определено знае как да ни разведри! Вече всички размечтано си представяме полети в открития космос и как стъпваме на непознати планети... или как се натъкваме на представители на друго Котило, което случайно е попаднало в съседна система.

Оливър Костов

— За да приключа темата, ще кажа, че една от дисциплините по интелектуален труд, която ще бъде достъпна до вас в образователния курс, е теоретична история. Заетите в нея ще имат възможност да използват изчислителната мощ, която в момента захранва съществуването на мен и Майка, за да разработват модели на развитие на микро и макрообщества, в това число и на древноземното. Може би някои от вас ще открият истината по един или друг начин. Но защо ви разказвам всичко това и каква е връзката с личностното развитие?

Време е да уточним, че днес технологичното и социалното ниво на развитие на Котилото е точно такова, каквото е било земното в момента на излитане на Зародиша. На вас, първото поколение колонисти, се пада отговорността да създадете Социум, който ще стъпи на основите на най-добрите земни практики, но ще поеме по свой собствен път. Като Родители, ние можем само да дадем старт на вашето развитие като цивилизация, след което да следим с гордост чудесата, които ще постигнете, благодарение на човешката си индивидуалност.

В този момент нещата полека-лека започват да ми се изясняват. Майка и Татко знаят и могат много повече от нас... сега. От нас се очаква да стъпим върху тези умения, да разширим своите и да надминем техните амбиции. Формирането на някаква смътна цел в мислите ми, материализирала се сред воалите на неясното бъдеще, ме кара да потрепера.

— Основният приоритет през следващите години за мен и за Майка е да предпазим вашия Социум от различни дегенеративни признаци. С постоянно моделиране на множество варианти за развитие на обществото ние ще се стремим да изкореняваме опасните фактори чрез широк набор от методи. Някои от тях биха ви се сторили пресилени, но имайте предвид, че всяко решение от Родител е взето на базата на сериозен анализ на входните и изходните данни за

Раят под купол

всяка ситуация. Ще дойде момент, в който ще имате капацитет да оспорвате нашите решения, дори да не се вслушвате в тях. Кога ще се случи това, зависи изцяло от вас. Всички заедно работим за една цел — постоянна еволюция на Котилото чрез градивни промени в индивидуалните качества на всеки един от вас.

Забелязвам, че част от децата започват да се разсейват. Артъм от съседния чин е нарисувал разкривена звезда на таблета си и тъкмо се заема с втората. Малката холограма пред него го гледа с разбиране.

— Виждам, че вече сте уморени. Личностното развитие е сложна и непозната за вас дисциплина. Ще завърши урока с последната, но не и по важност, тема за днес. Кое според вас е най-значимото обществено явление, предизвиквало хората постоянно да изобретяват нови неща и да се стремят към надграждане на постигнатите цели?

Това мисловно упражнение ни кара да се съвземем. Децата в цялата зала започват да пишат на таблетите със замислени физиономии. Някои отговори се визуализират на големия проектор:

— Хората искат все повече неща и не могат да се задоволят с постигнатото...

— Всяко ново откритие поражда нови въпроси...

— Хората искат да са по-добри от изкуствения интелект...

— Откритията остаряват бързо...

— Липсата на прогрес е предпоставка за упадък...

— Индивидите желаят превъзходство в обществото...

Този път нито един отговор не е отбелязан като правилен. Аз не пиша, защото още съм развълнуван от получаването на предишната звезда и не искам да рискувам с грешен отговор. След секунди Татко заговоря:

— Всички отговори на екрана са относително верни. Благодаря ви, деца! Вашите идеи малко или много ни насочват към същността на конкуренцията като обществено явление.

Докато записвам думата *куконференция* на таблета и подчертавам, за да я проуча по-късно, на проектора започват нови кадри. Виждат се двама души, облечени в странни дрехи, които стоят зад две отрупани с вкуснотии маси. Това е древният пазар, където хората са си набавяли нужните неща срещу заплащане с някакъв артефакт, наречен пари. На двете маси има табелки, на които е изписана цифрата 5. Предлаганите стоки от двамата търговци изглеждат еднакво. Минувачи се спират ту до едната, ту до другата маса и всеки си тръгва с по нещо вкусно. По едно време човекът зад дясната маса заменя табелката с цифрата 5 с такава, на която пише 4. Тогава клиентите се нареждат на опашка пред неговата маса, като някои от тях си купуват повече от вкусните изкушения. Междувременно пред другата маса е пусто, а стоките там вече не изглеждат толкова примамливо. След известно време търговецът зад първата маса изчезва за малко и след миг се появява с цяла тава от своите продукти, които сега са по-големи и по-шарени. Хората пазаруват по цели купчини и си тръгват усмихнати. Другият търговец се изправя, ритамасата си, събаря цялата стока, размахва заплашително ръка към първия продавач и излиза извън кадър. И тогава онзи отново сменя табелката с цената от 4 на 7. Клиентите му продължават да купуват купчини вкуснотии...

— Надявам се, че тези кадри ви помагат да разберете какво представлява конкуренцията в първоначалната си форма. Тя възниква в прединдустриалните епохи като стремеж към съвършенство. Всяка стока или услуга, предлагана на обществото, има определено качество и цена. От потребителите зависи дали качеството и цената са приемливи. Много често в обществото се открояват индивиди, които успяват да доставят същата стока или услуга

Раят под купол

на по-ниска цена. В пазарни условия те безпроблемно заместват доставчика на благото, чиято стока не е конкурентоспособна. Тоест, потребителите могат да си я набавят от друг индивид, при по-добри условия.

Следващите кадри показват две космически ракети, които са готови за изстрелване от стартовата площадка. На едната се виждат непознати червени знаци. Върху корпуса на другата ракета е изобразена синя топка, която прилича на Земята. Двете ракети излитат, но скоро забелязвам, че едната от тях изостава. Тази със синята топка достига до Луната, а другата излиза от кадър.

— Конкуренцията е едно от малкото обществени явления, съществували от самото начало на развитието на човечеството. Тя се проявява на много нива — съществува конкуренция между отделни индивиди, между групи от индивиди и дори между цивилизации. Често конкурентите са повече от двама, което допълнително усложнява ситуацията. С две думи, конкуренцията е израз на човешкия стремеж към съвършенство. Повечето от сериозните технически пробиви в хода на цивилизацията са били следствия именно от различни опити за придобиване на конкурентни предимства.

На проектора бързо се сменят изображения и кратки холоклипчета. Виждаме древни хора със странни метални дрехи да опгъват огромни лъкове, изсипвайки дъжд от стрели върху враговете си. После се появява метален цех, чиято поточна линия придвижва детайли между отделните работници. Парен локомотив бълва кълба дим, докато се носи из прерията. Древен човек държи малък таблет до ухото си и шепне нещо с лека усмивка. Накрая отново виждаме ракетата, която пуска малките машини да тераформират планетата на нашето Котило.

— В хода на различните епохи много от земните лидери са се опитвали да подчинят конкуренцията, дори в някои случаи да я премахнат. Но винаги са се проваляли.

Сега проекторът показва мъж с голо теме и козя брадичка, който говори пред огромна тълпа. На следващия кадър тълпа от хора с чукове рушат напшарена с надписи стена. После виждам друг човек с белег на челото, който се здрависва с мъж в тъмен костюм. Накрая екранът показва запалено червено знаме, което изгаря и изчезва.

— Тъй като конкуренцията е явление, което съпътства човешките общества на Земята от дълбока древност, хората от постинформационната епоха решили да го изследват от множество различни научни перспективи. Оказало се, че конкуренцията е едно от основните еволюционни предимства и като такова се превърнало в основна парадигма за хората от Земята. Институционализацията на конкуренцията ускорява достигането до техническите върхове в науката, за които ние знаем. Вероятно е спомогнала за следващите, непознати за нас еволюционни нива на хората. Това е и причината, поради която ще обърнем сериозно внимание на явлението в учебния си курс. От вас се очаква да се конкурирате индивидуално, по групи, по сектори, по отрасли — във всяко едно отношение. Но трябва да сте наясно и с тъмната страна на конкуренцията.

На проектора се появява жена с тъжно лице, която налива в чашата си кехлибарена течност и бавно отпива. След това мъж с тъмен костюм и замислено изражение колебливо подписва документ, който подава на друг усмихнат човек. Тогава онзи се обръща и скача през парапета на висока сграда. Човек във военна униформа с пагони подписва някакви книжа, сваля шапката си, навежда се леко напред и напуска залата... Децата гледат уплашено, а аз почти пребледнявам...

— Конкуренцията е безмилостна и нейните жертви полагат пътя към прогреса на обществото. Вие ще печелите и ще губите конкурентни битки и след всяка битка трябва да излизате по-силни. Като членове на обществото на Котилото трябва да знаете, че загубите в конкурентната война няма да доведат до вашия физически край. Вие винаги ще можете да

Раят под купол

слезете на по-ниско стъпало на обществената стълбица, да преосмислите грешките си и да атакувате отново. Помнете, че обществото винаги гарантира физическото ви оцеляване. Въпросът е колко по-високо ще можете да се изкачите? Надявам се, че през този първи урок успех да ви подсказва как ще се развива бъдещето ви и кои ще бъдат основните приоритети пред всеки от вас. Време е за сесия с публични въпроси.

Буца засяда в гърлото ми, защото последните думи на Татко ме стряскат. Изглежда, не съм сам, защото въпросите мигновено заваяват на големия проектор.

— Конкуренцията не означава ли, че братята и сестрите няма да са равни?

— Ще имат равни възможности, но дали ще постигнат равенство, ще зависи от тях. Уповаването на общественото равенство е сигурен начин за загуба на конкурентна битка.

— А как да сме сигурни, че можем да бъдем равни?

— Равенството е възможност, не привилегия. Въпреки че всички сте родени с равни възможности, конкуренцията ще породи една динамика в обществото, която е предпоставка за градивното му развитие.

— Какво ще стане с тези, които не успеят да постигнат равенство?

— Равенството е относително понятие. Винаги ще имате равенство с някого и няма да имате с друг.

— Това означава, че има много равенства. Тогава какво точно е равенството?

— Равенството е начин за самовъзприемане. Човек се чувства наравно с онези, които имат подобни на неговите амбиции. Амбициите определят стъпалото от стълбицата на равенството, на което се водят победоносни конкурентни битки.

— Колко стъпала има стълбицата?

Оливър Костов

— Неизвестен брой. С течение на годините производителността на всеки от вас ще бъде измервана по различни критерии. Ще ви бъдат възлагани задачи, индивидуални и групови, за да установим някои детайли, свързани с личността. Събраните данни ще ни помогнат да преценим всяко едно от нашите деца. През следващите седем години всяко ваше действие или бездействие ще бъде отбелязано и отнесено към архива. Очаква се около петата година да имаме отговор относно броя на стъпалата и броя на стъпилите на него равни.

— Ами ако попадна на стъпало, на което не искам да бъда?

— Критериите за придвижване по стълбицата ще бъдат обнародвани малко след като е ясен броят на стъпалата. Ще можеш да промениш стъпалото, на което си стъпил, ако знаеш къде искаш да отидеш и имаш необходимата мотивация да попаднеш там.

— Не означава ли това, че на най-хубавите стъпала ще има най-много деца? Някои стъпала ще си останат самотни...

— Стълбата е магическа и на нея ще се появяват нови съседни стъпала. А онези, на които никой не се е качил, ще изчезват.

— Като си избира стъпало, ще мога ли да остана на него завинаги, заедно с всичките си приятели?

— Ще останеш, докато заслужаваш мястото си. Равенството е признание за заслуги. Не даденост.

— А ако искам да стъпя на стъпало, което не отговаря на моето равенство?

— Ще имаш достатъчно възможности да докажеш, че заслужаваш това стъпало. Ако не ги оправдаеш, явно не го искаш достатъчно силно.

— Възможно ли е братята и сестрите ми да ме избутат от стъпалото, ако не ме искат там?

Раят под купол

— Разбира се, могат да опитат. Конкументните битки могат да имат различни последствия. Ти ще имаш възможност да защитиш мястото си, а за да го направиш, ще трябва да отвърнеш на удара.

— Татко, това звучи страшно... Няма ли да се настроим един срещу друг? Постоянно ще се страхуваме, че приятелят ни може да ни измести...

— Една от обективните цели на курса по Личностно развитие е да се научите да правите разлика между полезната конкуренция, която ще ви изведе до нови висоти и онази, породена от най-ниските човешки чувства, които за жалост също ще опознаете. Моля, за домашно да проверите следните термини: завист, ревност, отмъщение, доносничество. Въпреки че е доказано, че конкуренцията събужда подобни низки чувства у човека, вие трябва да се научите да ги контролирате и управлявате правилно.

— Татко, сигурен ли си, че някои от нас няма да се превърнат в лоши хора?

— Страхотен въпрос, Мей Лин! За жалост не мога да дам точен отговор поради липса на обективна дефиниция за „лош човек“. Даден индивид може да бъде добър за себе си и лош за околните. Може да бъде добър за едни и лош за други. Във всеки случай през живота си често ще се сблъскваш с лоши хора, а мнозина ще сметнат и теб за лош човек. Това е субективно понятие.

Не се съдържам и също задавам въпрос, който моментално се появява на големия проектор.

— Щом всички сме преминали един и същи курс по Личностно развитие при нашите Родители, не е ли логично да имаме сходна представа за добро и зло?

— Основната цел на курса е да развие и обособи вашия индивидуализъм. Не сме създадени, за да отглеждаме членове на обществото по калъп. Всеки от вас ще тръгне по свой собствен път, което означава, че ще имате повече или

по-малко различен морален компас. Разбира се, основите на моралните норми ще ви бъдат обективно преподадени съобразно най-добрите практики от Древния свят. За домашно, моля, проверете Десетте божии заповеди на земната религия, наречена Християнство, както и техните интерпретации от постинформационната ера. В случай че се справим добре с поставената задача, вашите лични принципи биха се основавали на подобни морални устои като рамка, която обаче ще претърпи множество трансформации до края на живота ви.

След тези думи на големия проектор се появява образът на Татко и това слага край на сесията с въпроси и отговори. Той приключва урока със следните думи:

— Зададохте страхотни въпроси, което означава, че съм събудил интереса ви. Доволен съм от вас. В следващите часове ще разкрием тайната на конкуренцията и ще разберем как можем да превъзхождаме останалите, без да това да поражда враждебност. Помнете, че нашата цел трябва винаги да е собственото ни личностно израстване, а не мачкането на другите. Ако внимавате в час и отделяте необходимото внимание на психологическите процеси, протичащи в детските ви глави, ви обещавам, че заедно ще изградим Социум, който ще осигури бъдещето на колониалната единица за вашите деца и внуци. До нови срещи!

Образът на Татко избледнява и междучасието започва. Всички бавно се отправяме към изхода. През първите няколко минути крачим мълчаливо, замислени над урока. Чувствам се като полят с ледена вода. В далечината съзирам хубавата главница на Лин Дзь и тръгвам към нея. Щом ме забелязва, тя се усмихва и подава нежната си ръчичка. Хващам я и топлина ѝ се разлива по цялото ми тяло. Само след секунди вече съм забравил за мрачното Личностно развитие. Лин Дзь казва:

— Много странен урок, нали? Как ти се стори?

Раят под купол

— Наистина. Този път Татко надмина себе си в изненадите — отвръщам аз и се усмихвам ведро.

— Не си ли уплашен? Всичко, което чухме, сякаш вещае края на веселите игри и безгрижното детство...

— Уплашен ли?! Не — уверявам я смело. Сякаш съм забравил настроението, с което излязох от залата. — Не ти ли омръзнаха тези детинщини? Време е да правим нещо по-интересно, което да накара Майка и Татко да се гордеят с нас.

— Не знам. Мисля, че бих играла на гоненица с децата от Общежитието още няколко години и не би ми било скучно.

— Не чух Татко да казва, че забранява игрите. Ще се забавяваме колкото си искаме, когато си напишем домашните...

— Предполагам... Въпросът по-скоро е дали ще искаме?

— Ъъъ... — мънкам аз, тъй като не намирам смислен отговор...

В този момент при нас дотичва Мехмет от Общежитието. Ухилен до уши, той настъпва първо мен, после Лин Дзъ и хуква да бяга. Ние пускаме ръцете си и се втурваме след него с лудешки викове. Гоненицата е започнала.

След междучасието започва следващият час. По програма днес имаме стереометрия, тригонометрия и човешки език. Както винаги, часовете са интересни, особено стереометрията. Майка ни разказва за структурата на скосената пирамида и за приложението на тази форма в ежедневието. Въртящ се модел на пирамидата приковава вниманието ни към големия проектор, а аз слушам внимателно и съсредоточено си водя записки. До края на учебния ден съвсем забравям за първия час по Личностно развитие.

На излизане от Училището Лин Дзъ изприпква при мен и ме хваща за ръка. С гордо вдигнати глави, под звуците на ученическия марш двамата вървим към Общежитието.

Оливър Костов

Искам да се прибера по-бързо, за да приключа с домашното и да играя с другите деца. Някои от моите другари предпочитат да се забавляват веднага след училище и пишат домашното си преди лягане. През последната година Майка ни позволява да си съставим собствена програма извън посещенията на учебните часове, затова всеки прави, каквото си иска. Условието е всички да имат изпълнено домашно на другия ден. Но винаги се намират деца, които „нямат време“ за домашната работа. Поради леките наказания всеки от време на време си позволява да „забрави“ за този неприятен ангажимент. Аз самият няколко пъти цъфвам без домашно по Човешки език по две причини. Първо - този предмет не ми е особено интересен, защото изисква твърде много писане на постоянно повтарящи се думи, фрази и изречения. Според Майка език, макар и роден, може да се учи само по този начин. Второ, в дните с повече домашно не бързам да уча — напротив, често се присъединявам към някоя бързо сформирана група по криеница след училище, когато в продължение на часове се завираме в храстите и горичката около Общежитието. Когато се прибирам скапан вечерта, ми остава време само за къпане, бърза вечеря и сън.

Когато отивам на училище с непълно домашно или абсолютно неподготвен, Майка ме мъмри. Тонът и тембърът се променят с всяко провинение. Ако първия път ме е помолила с усмивка да не пропускам домашното, то на четвъртия повишава тон и мрачно заявява, че това ми е последното предупреждение без последствия. Рядко виждам холограмата толкова ядосана. Знам, че една холограма не е способна да ме удари и всъщност не може да ми направи нищо, но все пак се стряскам сериозно. Затова се старая да не изоставам с домашните.

Докато си мисля за тези детайли от ежедневието, неусетно стигаме до Общежитието. Влизаме през широкия портал и тръгваме по спираловидния коридор, който води

Раят под купол

към стайте ни. Първо минаваме покрай стаята на Лин Дзъ. Тя пуска ръката ми и силно ме прегръща през раменете.

— Какво ще се разберем за после?

— Ще отделия два часа на домашното и след това ще изляза да играя. Може да мина да те взема и да отидем да потърсим другите.

— Звучи страхотно. Ще бъда готова. До скоро!

— Чао!

Продължавам по коридора към моята стая. Щом стигам до нея, холограмата на Майка ме посреща до вратата с усмивка:

— Добре дошъл вкъщи, Густав! Обядът е готов. Сигурна съм, че ще ти хареса.

В стаята мирише вкусно, а след училище аз винаги съм гладен. Отварям големия метален шкаф-съдомиялна и изваждам голяма купа. Оглеждам я доволно и си я представям пълна с някоя вкусотия. Със съда в ръце доближавам диспенсъра за храна и го отварям. Из стаята се разнася апетитна миризма на ориз, подправки, кърпи и още нещо.

Всички в Общежитието получават неограничени количества вкусна и прясна храна, благодарение на комбинация от хидропонно земеделие, извършвано под земята, и синтез на протеинови продукти. Всяко дете разполага с диспенсър за храна, от който получава порция в определени часове на деня. Ако не успеем да изядем цялата порция, остатъците се рециклират и използват в процеса по синтез на хранителни вещества. Майка казва, че Котилото живее според принципа на безотпадно хранително производство. Братята и сестрите ми получават ястия, съобразени с техните вкусове и нужди. Никой не е принуден да яде нещо, което не му харесва.

С помощта на голямата лъжица пълня купата си до половина от диспенсъра с вкусен ориз на пара. След това с пръчиците за хранене внимателно подреждам отгоре няколко протеинови кубчета. За финал заливам яденето с щедра

Оливър Костов

порция доматиено кърри. Вдъхвам апетитния аромат. Майка винаги знае какво обичам.

Сядам да обядвам с пръчиците в ръка. Храня се бавно и с наслада, като си мисля какво ли хапват другите деца... Чувал съм, че някои от тях не обичат ориз. Невъзможно! Унищожавам ориза в купата и я пълня отново. Разбърквам добре съставките и изяждам втора порция. Оставям пръчиците и купата в шкафа-съдомиялна и натискам бутона за край на обяда върху диспенсъра. Остатъкът от вкусния обяд е рециклиран за синтез на нови вкусотии.

После сядам на бюрото и включвам портативния таблет за домашни работи. Разгъвам го до максимален размер и разглеждам подредения списък със задачи: анализиране на скосени призми, съчинение разсъждение на тема „Гоненица или криеница“, действия с десетични дробни... и в дъното на списъка виждам въпроса „Какво е личностното развитие?“. До темата за домашно се мъдри логото на новия предмет — познатата синьо-зелена топка, за която днес разбрахме че се нарича Земя. Изведнъж тръпките от сутрешните емоции отново пропъгляват по тялото ми. Потънал съм в бяна по детството за цели няколко часа, наслаждавайки се на компанията на най-близката ми сестра и на тайните на стереометрията, но реалността отново нахлува в съзнанието ми. Ние порастваме и Родителите имат сериозни планове за нас. Искат да ни превърнат в нещо по-голямо и велико от тях. И това е едновременно страшно вълнуващо и ужасяващо...

Без да обръщам внимание на другите задания, се заемам с домашното по Личностно развитие, решен да го махна от задачите за деня по най-бързия начин. Заданието е общо формулирано, но предполагам, че, Родителите искат да знаят какво сме разбрали от първия урок и как се чувстваме след всичко, което сме чули и видели. Започвам да пиша:

Личностното развитие, както ни бе представено на десетия ни рожден ден, е нова наука за това как децата стават членове на Социума. От нас се очаква да продължим цивилизацията на нашите

Раят под купол

предци от далечна планета с неясна съдба. Ако планът на дървните успее, изграденият от нас Социум ще стъпи върху техните постижения и тогава ще започне нова човешка култура на нашата колония. С тайните на конкуренцията на наша страна, ние имаме сериозни шансове да изпреварим земната цивилизация... Бих искал да кажа, че осъзнавам отговорността, падаща върху мен и моите братя и сестри, но всъщност усещам преди всичко страх...

Прочитам последното изречение и бързо го изтривам. Тъй като знам на какво са способни Майка и Татко, не съм сигурен дали думите ми наистина са изтрити или те вече са ги прочели... Не мога да направя нищо повече, затова просто цъкам на виртуалния бутон „Предай“. Темата по Личностно развитие изчезва от списъка с домашни и аз се залавям със скосената призма...

Точно два часа по-късно домашното е готово и аз се приготвям за игра. Доближавам диспенсъра за дрехи и след натискане на металната плочка се отваря чекмедже с тениска и къси панталони. Сменям празничната униформа с дрехите за игра и излизам, отправяйки се към стаята на Лин Дзъ. Чукам на вратата и тя ми отваря с усмивка. Облечена е в същата тениска като моята, но вместо къси панталони носи пола.

— Готова ли си? Време е за почивка!

— Да, Густав. Тъкмо написах домашното по Личностно развитие...

Докато Лин Дзъ прекрочва прага, аз питам:

— Как ти се стори заданието? Какво написа?

— Опитах се да пресъздам думите на Татко... Но като написах тезата и я прочетох, не ми звучеше добре... Не разбирам защо не можем да играем цял живот?

— Предполагам, че можем. Нека започнем от днес!

С тези думи се втурвам надолу по коридора, а тя хуква след мен. След минути сме навън и веднага се присъединяваме към група деца, които си подават топка на моравата. Играем на топка около час, после става време за креница, а накрая сядаме под едно дърво да играем на холокарти. Докато се

Оливър Костов

смеем безгрижно, малка част от мен си припомня думата „конкуренция“. Забавлявам се с моите конкуренти! Тази мисъл ме сепва и може би ми личи, защото Лин Дзъ ме поглежда озадачено. Бързо избивам мрачните образи от главата си...

Дали другите се чувстват по същия начин? Дали Лин Дзъ мисли за мен като за конкурент и потенциална заплаха?

Когато довършваме дългата игра на холокарти, вече наближава време за лягане. Холограмата на Майка ни приканва да се прибираме, но ние раздаваме една последна ръка, която аз печеля. Чувството от победата е странно; дали току-що съм спечелил конкурентна битка? Навярно сега Татко се гордее с мен...

След играта двамата с Лин Дзъ си тръгваме. Уморени сме и не разговаряме, а само се прегръщаме пред нейната стая. Прибирам се и отново натискам бутона на диспенсъра. Този път в чекмеджето ме чака бяла пижама. Взимам я и влизам в банята. След душа и измиването на зъбите с ултразвуковата четка обличам пижамата и влизам в своето Яйце.

Изтягам се на металическия под, който меко поема тялото ми. Поглеждам нагоре и се оказвам на плаж с фин пясък, а слънцето бавно потъва зад хоризонта. Холограмата и умората от деня, започват да ме унасят. Замислям се за хубавото и усмихнато лице на Лин Дзъ, оброчено от черната ѝ мека коса. Тя е най-добрата ми приятелка и аз се чувствах прекрасно с нея... до днес. Цяла вечер имам чувството, че искам да ѝ споделя нещо, което тя никога няма да разбере. Това ме кара да се чувствам самотен. Постепенно това усещане е заменено от спокойствие и аз заспивам насред тропическия плаж.

За автора:

Аз съм Оливър и любимият ми въпрос е “Какво ще стане, ако...?”. Обичам мисловните игри, които разтеглят границите на реалността. Обожавам да чета и да пиша проза, която не се подчинява на законите на нашия свят. Считам, че реалността е твърде скучна, за да се забавяваме в нейните рамки. А капацитетът ни да надхвърлим физическата реалност, поне в нашите мечти и кошмари, е огромен.

Пиша, чета и издавам на английски и български език.